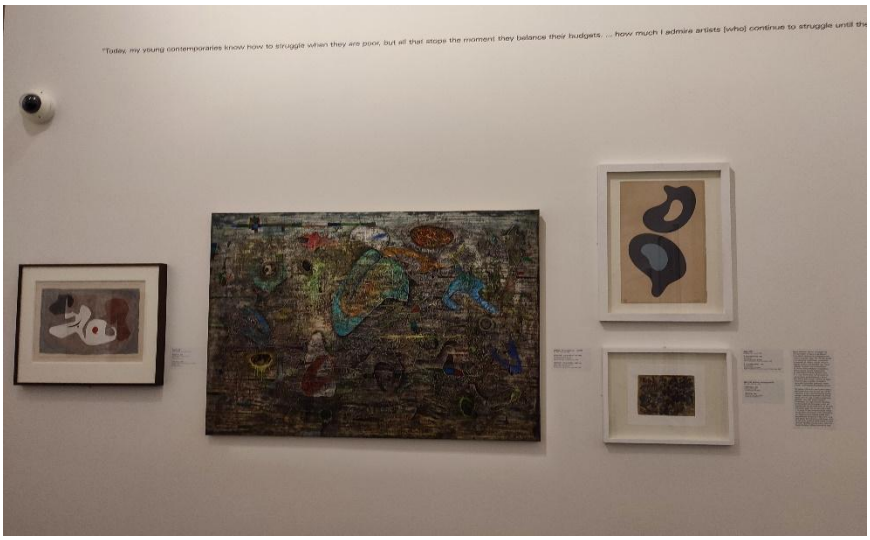
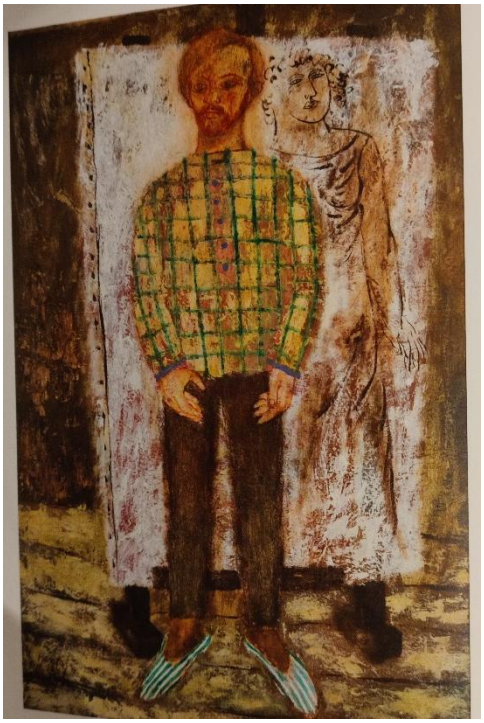
Jolsvai András

Ugyanazt hajtogatja?

Hantai, Klee és más absztrakciók

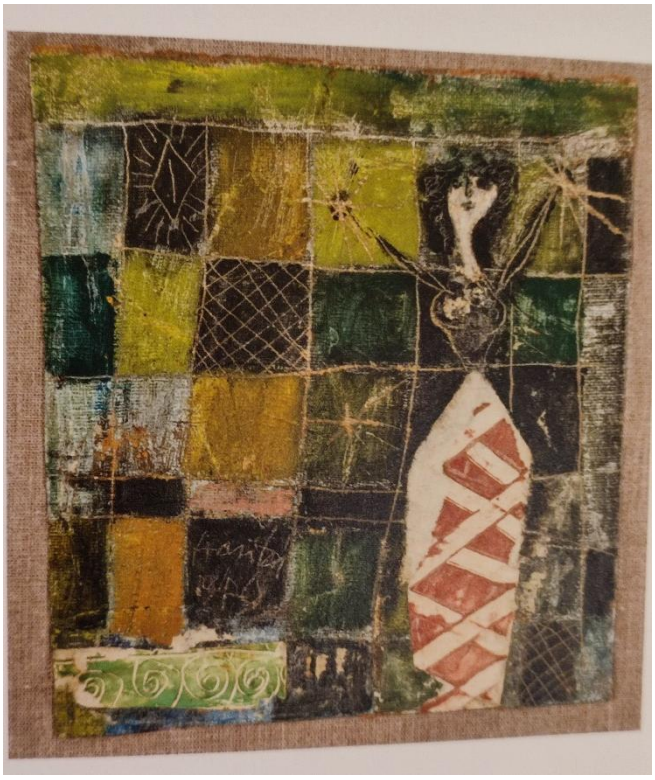

Sokszor eszembe jutott, milyen pályát futott volna be Hantai Simon, a biai parasztfiú (bauerknabe), ha egyéves franciaországi ösztöndíja lejártakor visszatér Magyarországra. Munkaversenyes szocreál képeket pingál, vagy gyermekkönyveket illusztrál, felhagy a festéssel és erdésznek áll, filozófus lesz, aki a fióknak alkot, vagy csökönyösen halad a maga útján, amíg elmegyógyintézetbe nem zárják? Esetleg óvatosan araszolva elmegy a falig, a hatvanas években már az avantgard megoldások sem idegenek tőle, a hetvenesekben eljut a letisztult nonfiguralitásig, hogy pályája végére valahol ott tartson, ahová Párizsban már ötvenegyben eljutott, amikor szakított André Bretonnal.

A választ persze nem tudjuk megadni erre a kérdésre, de nem is kell. Hantai attól a pillanattól, hogy belépett a Képzőművészeti Főiskola ajtaján, tudatosan párizsi művésznek készült, bejárt a francia nagykövetségre, művészeti lapokat és albumokat forgatott, igyekezett lépést tartani a nyugati kultúrával, és a legutolsó pillanatban maradt kinn. Itthon aztán a nevét se lehetett leírni, nemhogy a képeit kiakasztani, csak akkor, amikor már olyan világhírű lett, hogy ragyogó fényéből a hazára is áradt valamennyi. (E sorok írója például a kétkötetes Juhász Ferenc-válogatás egyik illusztrátoraként

találkozott először a nevével. Később az a szerencse érte /ti. a szerzőt és nem Hantait – a szerk./, hogy hosszan hallgathatta a fent mondott költő elbeszéléseit gyermekkori barátjáról. Így aztán számára Hantai Simon előbb lett legendás mesehős, mint hús-vér művész.)

Hantai pályája egyébként is mesébe illő. Egy falusi kisfiú, akinek a családjában soha elő nem fordult egyetlen művész se, akinek fogalma sincs a művészetről, aki ráadásul gyermekkorában hosszabb időre elveszti látását, akit tehát semmi, de semmi nem predesztinál a festői pályára, nemcsak hogy festőművész lesz, hanem olyan festő- és átváltozóművész, akinek folytonos (mondjuk így:) megújulását ő maga se igen tudja követni, de aki csinálhat bármit, alkothat realista műveket, szürrealista műveket, modernista műveket, lehet a gesztusfestészet híve, megalkothatja a pliage-módszert, a fejére is állhat, minden lépését széleskörű elismerés övezi. Műveit veszik, mint a cukrot, mégpedig horribilis árakon, műkereskedők és múzeumok versengenek a kegyeiért, még azt a gesztusát is el tudja adni (képletesen szólva), hogy végleg leteszi az ecsetet. (De az ollót jó tíz év múltán felveszi aztán, diribdarabra szeletei egykori hajtogatott képeit, és önálló műalkotásokként tálalja őket: mondanom sem kell, átütő sikerrel.) Szenzációs sikertörténet az övé, amibe fog, azzal azonnal divatot csinál: még azzal is, hogy mély lenézéssel beszél a divatokról, az aukciókról, a műkereskedőkről, végül a kiállításokról, művészetfilozófiájában hamar eljut a wittgens-

teini mélységekig, amiről nem lehet beszélni, arról hallgatni kell. (Az ő fordításában ez valahogy úgy hangzott, hogy a festészet meghalt, a képek szétestek, mára csak a gesztusok maradtak – főképp a tiltakozás gesztusa.)

Hogy ez az életpálya és főként annak nemzetközi fogadtatása sok mindent elárul a huszadik századi művészettörténet dilemmáiról és válságáról, az kétségtelen. De az is kétségtelen, hogy kevés olyan festője volt a huszadik századnak, aki ilyen sebességgel volt képes folyton kilépni a komfortzónájából, megtagadni tegnapi önmagát és járatlan utakat fedezni fel. (Ráadásul folyvást a kritika és a közönség tapsaitól kísérve.)

A magyar múzeumi kultúrának elég nagy az adóssága vele szemben. Ebből törlesztett most egy apró részletet a Szépművészeti Michelangelo terme, ahol egy hangulatos kamarakiállításon láthatunk hatvan képet, melynek mint-egy fele Hantaié. (Illetve már nem az övé, hiszen nyolcat például az örökösök a múzeumnak ajándékoztak – a művész végakaratának megfelelően.) Ennyi (főleg kisméretű) kép persze még egy tisztelgő (ti. tavaly lett volna száz éves) kamaratárlatra sem elég, került tehát a raktárból (illetve az Albertinából) néhány huszadik századi alkotó, akik hatottak Hantaira (főleg Klee, de ki nem?), így a katalógusnak módja nyílt az összefüggések feltárására is.

Fotó: Tanyi Adrienne

És még egy filmet is láthatunk a nyolcvanas évekből, amelyben a művész saját kezűleg hajtogat, aztán fest, aztán magyaráz: hosszú és tanulságos, annyi szent.